

Onderzoek naar de doeltreffendheid van het armoedebeleid van de gemeente Westerkwartier

Onderzoeksopdracht

De rekenkamer heeft de volgende onderzoeksopdracht geformuleerd:

Is het armoedebeleid van de gemeente Westerkwartier doeltreffend?

Aanleiding en doelstelling

Armoede is ingrijpend en bepalend voor de kwaliteit van het leven. Gemeenten hebben een verantwoordelijkheid om haar inwoners bestaanszekerheid en perspectief te bieden. Raadsfracties geven aan dat *een onderzoek naar de doeltreffendheid van het armoedebeleid* van de gemeente Westerkwartier hun interesse heeft. In het overleg tussen de rekenkamer en het presidium kwam nadrukkelijk de suggestie naar voren om onderzoek te doen naar dit thema.

Armoedebeleid wordt vermeld in de *Onderzoeksagenda 2024-2025* van de rekenkamer. Vlak na de herindeling is de gemeente gaan werken met een andere aanpak om de levenskwaliteit van mensen in armoede te verbeteren. De financiële regelingen voor de inwoners met een minimuminkomen staan daarbij met name centraal. De eerste effecten daarvan kunnen nu zichtbaar zijn. In het onderzoek wil de Rekenkamer bekijken of de ingezette koers de effecten heeft opgeleverd die vooraf waren verwacht. De rekenkamer is vooral benieuwd naar de doeltreffendheid van de aanpak. Het onderwerp raakt inwoners. De resultaten van het onderzoek kan de gemeenteraad inzicht bieden en zo mogelijk helpen om de kaders voor het beleid bij te stellen.

Probleemstelling en onderzoeksvragen

De rekenkamer van de gemeente Westerkwartier wil onderzoek laten verrichten naar de doeltreffendheid van het inkomensarmoedebeleid. Ze vraagt de onderzoeksbureaus naar de visie en aanpak. Tevens verzoekt zij en om de onderzoeksopdracht te vertalen naar onderzoeksvragen.

De rekenkamer geeft hieronder een voorzet. De rekenkamer is benieuwd naar antwoorden op vragen zoals:

- *Doeltreffendheid*: is de aanpak van inkomensarmoede goed onderbouwd?

- *Doeltreffendheid*: Welke minimaregelingen en andere middelen zet de gemeente in en hoe groot is het gebruik?
- *Doelgroepbereik*: Zijn de doelgroepen voldoende in beeld? Lukt het om de verschillende doelgroepen goed te bereiken? Komt het beschikbare geld bij de mensen? Is er voldoende aandacht gegeven aan de financiële regelingen? Is de informatievoorziening voldoende?
- *Doeltreffendheid*: Sluit het armoedebeleid en -uitvoering aan bij de behoeften en kansen van haar inwoners? Zijn beleid en uitvoering goed afgestemd met de betrokkenen? Helpt het armoedebeleid haar inwoners vooruit? Verhogen de regelingen de kans tot rondkomen en op deelname aan de samenleving? Dienen de regelingen het belang van de doelgroepen? Neemt de gemeente Westerkwartier de juiste maatregelen om haar inwoners te ondersteunen? Welke maatregelen zijn het meest effectief?
- *Interne afstemming*: Is het beleid voldoende integraal en afgestemd en/of ingebed binnen het gemeentelijk sociale domein in het algemeen en de preventie, ondersteuning, participatie, kwijtschelding en schulphulpverlening in het bijzonder?
- *Externe afstemming binnen de gemeente*: Is het beleid goed afgestemd met (het beleid van) stakeholders en ketenpartners als instanties, zoals fondsen, De Schans, Humanitas kerken en Voedselbank? Functioneren het Armoedepact en de Potjeswijzer doeltreffend?
- *Externe afstemming buiten de gemeente*: Is er een verbinding met het landelijk en provinciaal beleid? Maakt gemeente Westerkwartier voldoende gebruik van beschikbare financiële middelen? Sluit het armoedebeleid aan bij de financiële handreikingen buiten de gemeentelijke? Stelt Westerkwartier (in verhouding met andere gemeenten) voldoende middelen beschikbaar?
- Is de gemeenteraad voldoende geïnformeerd over de voortgang en kan zij tijdig bijsturen?
- Zijn er voorbeelden van andere gemeenten die goed bruikbaar zouden zijn voor Westerkwartier?

De uitkomsten van dit onderzoek geven de raad handvaten om zich een oordeel te vormen over het armoedebeleid en biedt aanbevelingen voor verbeteringen. Conclusies en beleidsaanbevelingen moeten dienstbaar zijn aan de behoeften van de raad en als het mogelijk is: SMART, dan wel met een precieze toelichting. In het rapport moet aandacht zijn voor goede voorbeelden en aanbevelingen om het beleid te kunnen beoordelen en verbeteren.

De rekenkamer ziet van het onderzoeksbureau de (opstelling van de) onderzoeksvragen en het op te stellen normenkader graag tegemoet.

Met betrekking tot de onderzoeksmethode verwacht de rekenkamer een mix van interviews, deskresearch en documenten-analyse. In overleg kan ook een enquête worden ingezet, de gemeente beschikt daartoe over een vast panel.

Tijdens het onderzoek is er vanuit de rekenkamer een vaste aanspreekpunt/projectleider. De rekenkamer wordt graag periodiek geïnformeerd, middels korte (hybride) sessies, over de voortgang.

Voor dit onderzoek is het onderzoeksprotocol van toepassing (zie bijlage). Hierin staan ook beschreven de eisen met betrekking tot hoor- en wederhoor. Van de onderzoekers wordt een presentatie verwacht aan de gemeenteraad van Westerkwartier.

Procedure en planning

De planning rondom de aanbesteding is als volgt:

- Een drietal onderzoeksbureaus wordt gevraagd een offerte uit te brengen. De bureaus wordt gevraagd voor vrijdag 08 november a.s. aan te geven of ze al dan niet het voornemen hebben een offerte uit te brengen.
- Vragen kunnen via rekenkamer@westerkwartier.nl worden gesteld tot uiterlijk 15 november a.s.
- Uiterlijk 22 november a.s. ontvangen wij graag de offerte. Deze kan digitaal worden gemaild naar: rekenkamer@westerkwartier.nl.
- Vragen en antwoorden worden gedeeld met andere bureaus waarvan bekend is dat zij een offerte uitbrengen.
- De rekenkamer selecteert de twee in haar ogen meest geschikte offertes en nodigt betreffende bureaus uit voor een toelichting (fysiek of hybride) van maximaal 30 minuten. Deze bijeenkomst zal in overleg plaats vinden uiterlijk 16 december a.s.
- De rekenkamer vraagt tevens in welke vorm de gemeenteraad goed kan worden geïnformeerd over de uitkomsten.
- Aansluitend gunt de rekenkamer het onderzoek uiterlijk 18 december a.s. De drie aangeschreven bureaus worden aansluitend geïnformeerd.

Met betrekking tot het onderzoek streeft de rekenkamer naar de volgende data:

- De rekenkamer verzoekt het bureau het onderzoek te starten met een startbijeenkomst in de tweede week van januari 2025. Naast het aanspreekpunt/projectleider en secretaris van rekenkamer zal de contactpersoon van de gemeente daarbij aanwezig zijn.
- De projectleider/aanspreekpunt van de rekenkamer wordt graag periodiek geïnformeerd over de voortgang (hybride sessies, de frequentie in onderling overleg).
- Het streven is gericht op een presentatie van het onderzoeksrapport in het derde kwartaal van 2025.

De inventarisatie van documenten en gegevens wordt door het onderzoeksbureau uitgevoerd.

Onderstaande verwijzingen bieden een eerste oriëntatie:

Website gemeente

- <https://www.westerkwartier.nl/solidair-en-dichtbij-integrale-visie-en-aanpak-armoede>
- <https://armoedepact.westerkwartier.nl/>
- <https://www.vanarmnaarbeter.nl/>
- <https://www.westerkwartier.nl/thema-v-armoede>
- <https://potjeswijzer.westerkwartier.nl/> (vooruitkijkspiegel)

Beleidsdocumenten

- Minimabeleid
 - [Document Westerkwartier - Evaluatie minimabeleid 2019 gemeente Westerkwartier versie 1.1.pdf - iBabs Publiekspitaal \(bestuurlijkeinformatie.nl\)](https://westerkwartier.bestuurlijkeinformatie.nl/Agenda/Document/a43f9e9a-5313-4cf6-9626-50fea3114cfc?documentId=6f3c17af-b4be-41da-8df8-78df2b8a3d30&agendaltemId=33380666-02fa-4679-bced-75ac7453fe6b)
<https://westerkwartier.bestuurlijkeinformatie.nl/Agenda/Document/a43f9e9a-5313-4cf6-9626-50fea3114cfc?documentId=6f3c17af-b4be-41da-8df8-78df2b8a3d30&agendaltemId=33380666-02fa-4679-bced-75ac7453fe6b> - evaluatie minimabeleid
 - <https://westerkwartier.bestuurlijkeinformatie.nl/Agenda/Index/30046cdb-2e93-45b6-aeb4-32baa6a103bb#c4610364-2ab5-4976-a1f1-c2f8eb1aa88e> - het nieuwe armoedebeleid
 - <https://westerkwartier.bestuurlijkeinformatie.nl/Document/View/7073208d-1855-475b-9f6e-5f531aec12dd> - eindrapportage preventieprogramma
 - <https://westerkwartier.bestuurlijkeinformatie.nl/Agenda/Document/216a69b9-b2fe-45e5-98e0-53cd9fba13a5?documentId=0c1239e5-539c-4953-b657-f645dc9261be&agendaltemId=ee066cc3-eb63-44c6-a23c-b58cec48e57f> de nieuwe visie sociaal domein
 - <https://westerkwartier.bestuurlijkeinformatie.nl/Document/View/1e8fa5af-b930-48a3-8e19-66437d9b721a> beleid schuldhulpverlening
 - <https://westerkwartier.bestuurlijkeinformatie.nl/Agenda/Document/f353fd87-9e8b-44e8-ad22-881c6b5799dc?documentId=aed2a6ec-79e4-4ca1-8673-c8a378574b47&agendaltemId=319bdf1a-58a1-4165-a56d-85cc4e26ee35>
- Rekenkameronderzoek Armoederegelingen

Informatie over armoede in het Westerkwartier

- <https://sociaalplanbureaugroningen.nl/wordpress/wp-content/uploads/2023/09/Feitenblad-armoede-Westerkwartier-2.pdf>
- <https://sociaalplanbureaugroningen.nl/wordpress/wp-content/uploads/2020/04/Feitenblad-Armoede-Westerkwartier-2020.pdf>
- <https://sociaalplanbureaugroningen.nl/armoede/verschillen-in-inkomensondersteuning-tussen-en-binnen-gemeenten/>

Eindproduct

Rapport van bevindingen en een bestuurlijke nota met conclusies en aanbevelingen.

- Rapport van bevindingen met opmaak van het bureau
- Naast dit rapport ziet de rekenkamer ook graag een visuele presentatie
- Bestuurlijke nota met conclusies en aanbevelingen wordt door de rekenkamer opgesteld. Graag ontvangt de rekenkamer hiervoor een voorzet van het onderzoeksbureau.

Beschikbare budget

De rekenkamer betaalde voor vergelijkbare onderzoeken een bedrag tussen €20.000 - €30.000.

Selectiecriteria

De offertes worden onder andere op basis van de volgende criteria beoordeeld:

- Uitwerking van het normenkader en de onderzoeksvragen
- Voorgestelde aanpak en ervaring van het bureau met dit type onderzoek
- Voorstel visuele presentatie aan de raad
- Prijs en doorlooptijd.

Bijlage

- Het onderzoeksprotocol van de rekenkamer van de gemeente Westerkwartier